

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

18 päivänä joulukuuta 2014*

Ennakkoratkaisupyyntö — Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue —
Yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Asetus N:o 4/2009 — 3 artikla — Toimivalta ratkaista
elatusvelvoitetta koskeva kanne sellaisen henkilön suhteen, jonka kotipaikka on toisessa
jäsenvaltiossa — Kansallinen säännöstö, jolla keskitetään toimivalta

Yhdistetyissä asioissa C-400/13 ja C-408/13,

joissa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyyntöistä, jotka Amtsgericht
Düsseldorf ja Amtsgericht Karlsruhe (Saksa) ovat esittäneet 9.7.2013 ja 17.6.2013 tekemillään
päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 16.7.2013 ja 18.7.2013, saadakseen
ennakkoratkaisun asioissa

Sophia Marie Nicole Sanders, edustajanaan Marianne Sanders,

vastaa

David Verhaegen (C-400/13),

ja

Barbara Huber

vastaa

Manfred Huber (C-408/13),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešić sekä tuomarit A. Ó Caoimh, C. Toader
(esittelevä tuomari), E. Jarašiūnas ja C. G. Fernlund,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Saksan hallitus, asiamiehinaan T. Henze ja J. Kemper,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

— Euroopan komissio, asiamiehinaan B. Eggers ja A.-M. Rouchaud-Joët,
kuultuaan julkisasiamiehen 4.9.2014 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 (EUVL 2009, L 7, s. 1) 3 artiklan a ja b alakohdan tulkintaa.
- 2 Nämä pyynnot on esitetty kahdessa elatussaatavaa koskevassa asiassa, joista ensimmäisessä vastakkain ovat Sophia Marie Nicole Sanders, joka on alaikäinen lapsi ja jota edustaa hänen äitinsä Marianne Sanders, ja lapsen isä David Verhaegen ja toisessa asumuserossa olevat Barbara Huber ja hänen puolisonsa Manfred Huber.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Asetuksen N:o 4/2009 4, 9, 11, 15, 23, 44 ja 45 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(4) Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoontunut Eurooppa-neuvosto kehotti neuvostoa ja komissiota laatimaan erityiset yhteiset menettelysäännöt muun muassa elatussaatavia koskevien, valtioiden rajat ylittävien oikeudenkäyntien yksinkertaistamiseksi ja nopeuttamiseksi. Se kehotti myös poistamaan sellaiset välitoimet, jotka ovat tarpeen jossakin jäsenvaltiossa tehtyjen, erityisesti elatussaatavia koskevien, päätösten tunnustamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi pyynnön vastaanottavassa toisessa jäsenvaltiossa.

— —

(9) Elatusvelkojan olisi pystyttävä saamaan jäsenvaltiossa vaivattomasti päätös, joka on ilman eri toimenpiteitä täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa ilman minkäänlaisia muita mahdollisuuksia.

— —

(11) Tätä asetusta olisi sovellettava kaikkiin elatusvelvoitteisiin, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteista, jotta taataan kaikkien elatusvelkojen tasapuolinen kohtelu. Tässä asetuksessa käsite ’elatusvelvoite’ olisi tulkittava autonomisesti.

— —

(15) Jotta voidaan suojata elatusvelkojen edut ja edistää hyvää oikeudenkäyttöä Euroopan unionissa, olisi [tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetusta neuvoston] asetuksesta (EY) N:o 44/2001 [EYVL 2001, L 12, s. 1] johtuvia toimivaltasääntöjä mukautettava. Se seikka, että vastaajan asuinpaikka on kolmannessa valtiossa, ei saisi enää olla syynä jättää soveltamatta yhteisön toimivaltasääntöjä, eikä viittausta kansallisen lainsäädännön toimivaltasääntöihin olisi enää sallittava. Tässä asetuksessa olisi siten määritettävä ne tapaukset, joissa jäsenvaltion tuomioistuin voi käyttää toissijaista toimivaltaa.

--

- (23) Tässä asetuksessa säänneltyihin menettelyihin liittyvien kustannusten rajoittamiseksi olisi aiheellista hyödyntää mahdollisuuksien mukaan uusinta viestintätekniikkaa erityisesti osapuolten kuulemisen yhteydessä.

--

- (44) Tällä asetuksella olisi muutettava asetusta -- N:o 44/2001 korvaamalla sen elatusvelvoitteita koskevat säännökset. Jollei tämän asetuksen siirtymäsäännöksistä muuta johdu, jäsenvaltioiden olisi elatusvelvoitteiden osalta sovellettava tämän asetuksen soveltamispäivästä alkaen asetuksen -- N:o 44/2001 säännösten asemesta tähän asetukseen sisältyviä toimivaltaa, päätösten tunnustamista, täytäntöönpanokelpoisuutta ja täytäntöönpanoa sekä oikeusapua koskevia säännöksiä.

- (45) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän asetuksen tavoitteita eli sellaisten toimenpiteiden toteuttamista, jotka mahdollistavat elatussaatavien tehokkaan perinnän rajat ylittävissä tilanteissa ja siten helpottavat henkilöiden vapaata liikkuvuutta Euroopan unionissa, vaan ne voidaan asetuksen laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin yhteisön tasolla, joten yhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä [SEU] 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeen."

- 4 Asetuksen N:o 4/2009 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tätä asetusta sovelletaan elatusvelvoitteisiin, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta."

- 5 Saman asetuksen 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Elatusvelvoitteita koskevissa asioissa ovat jäsenvaltioissa toimivaltaisia:

- a) vastaajan asuinpaikan tuomioistuin, tai
- b) velkojan asuinpaikan tuomioistuin --"

- 6 Asetuksen N:o 4/2009 4 ja 5 artikla koskevat oikeuspaikan valintaa ja vastaajan saapuville tuloon perustuvaa toimivaltaa.

- 7 Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

--

- 2) elatusapua koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä elatusapuun oikeutetun kotipaikka tai asuinpaikka on tai, jos asia liittyy henkilöiden oikeudellista asemaa koskevaan asiaan, siinä tuomioistuimessa, joka oman lakinsa mukaan on toimivaltainen tuossa asiassa, jollei toimivalta perustu ainoastaan toisen asianosaisen kansalaisuuteen;

--"

Saksan oikeus

- 8 Elatusvelkojen perinnästä ulkomailta 23.5.2011 annetun lain (Auslandsunterhaltsgesetz; BGBl. 2011 I, s. 898; jäljempänä AUG) 28 §:ssä, jonka otsikkona on ”Toimivallan keskittäminen; asetuksenantovaltuutus” säädetään seuraavaa:

”(1) Jos asianosaisen asuinpaikka ei ole Saksassa, yksinomaisesti toimivaltainen tuomioistuin asetuksen – N:o 4/2009 3 artiklan a ja b alakohdassa tarkoitetuissa elatusvelvoitteita koskevissa kanteissa on sen Oberlandesgerichtin [ylemmän asteen alueellinen tuomioistuin], jonka toimivalta-alueella vastaajan tai velkojan asuinpaikka on, sijaintipaikassa toimivaltainen Amtsgericht [alueellinen tuomioistuin].

Kammergerichtin (Berlin) toimivalta-alueella toimivaltainen on Amtsgericht Pankow-Weißensee.

(2) Osavaltioiden hallitukset voivat siirtää tämän toimivallan asetuksella toiselle Oberlandesgerichtin toimivalta-alueella sijaitsevalle Amtsgerichtille, tai jos osavaltiossa on useita Oberlandesgerichtejä, jollekin Amtsgerichtille kaikkien tai useiden Oberlandesgerichtien toimivalta-alueiden osalta. Osavaltioiden hallitukset voivat siirtää asetuksella niillä tässä asiassa olevan valtuutuksen Landesjustizverwaltungenille [osavaltion oikeushallinto].”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

Asia C-400/13

- 9 Pääasian kantaja, jonka asuinpaikka on Mettmannissa (Saksa), vaati asuinpaikkansa alueellisessa tuomioistuimessa eli Amtsgericht Mettmannissa 29.5.2013 nostamallaan kanteella elatusapua Belgiassa asuvalta isältään Verhaegenilta. Kuultuaan asianosaisia Amtsgericht Mettmann siirsi asian AUG:n 28 §:n 1 momentin nojalla Amtsgericht Düsseldorfin.
- 10 Amtsgericht Düsseldorf katsoi, ettei se ole asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdan nojalla asiassa toimivaltainen. Sen mukaan toimivaltainen tuomioistuin on jäsenvaltion sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa kantajan asuinpaikka on, eli käsiteltävässä asiassa Amtsgericht Mettmann.
- 11 Ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on epäilyksiä erityisesti AUG:n 28 §:ssä säädetystä ”toimivallan keskittämisestä” koskevasta säännöstä elatusvelvoitteita koskevissa menettelyissä. Täsmällisemmin ilmaistuna ongelmana on sen mukaan se, että tällaisen toimivallan keskittämisen seurauksena Saksan alueella asuvat lapset menettävät mahdollisuuden panna menettely vireille asuinpaikkansa tuomioistuimessa.
- 12 Näissä olosuhteissa Amtsgericht Düsseldorf päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko AUG:n 28 §:n 1 momentti ristiriidassa asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan a ja b alakohdan kanssa?”

Asia C-408/13

- 13 Kehlissä (Saksa) asuva Huber vaatii Barbadoksella asuvalta aviomieheltään elatusapua, johon hän katsoo olevansa oikeutettu asumuseron perusteella. Hän jätti hakemuksensa kotipaikkansa alueelliseen tuomioistuimeen Amtsgericht Kehliin. Tämä tuomioistuin siirsi asian Amtsgericht Karlsruheeseen AUG:n 28 §:n 1 momentin nojalla sillä perusteella, että viimeksi mainittu tuomioistuin oli toimivaltainen, koska kantajan asuinpaikka on Oberlandesgericht Karlsruhe (Karlsruhe ylemmän asteen alueellinen tuomioistuin) toimivalta-alueella.

- 14 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin epäilee myös AUG:n 28 §:n 1 momentin yhteensoveltuvuutta asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan a ja b alakohdan kanssa.
- 15 Amtsgericht Karlsruhen mukaan unionin oikeuden ensisijaisuusperiaatteen nojalla asetus N:o 4/2009 ohittaa kokonaisuudessaan kansalliset toimivaltasäännöt. Jos asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan a ja b alakohdalla todella säädettäisiin sekä kansainvälisestä että alueellisesta toimivallasta, jäsenvaltiot eivät näin ollen saisi antaa siitä poikkeavia toimivaltasääntöjä.
- 16 Mainittu tuomioistuin katsoo, että edellä mainitulla kansallisella säännöksellä monimutkaistetaan asetuksen N:o 4/2009 vastaisesti huomattavasti elatusvelkojen kansainvälistä perintää sen vuoksi, että elatusvelkojen on vaadittava saatavaansa muussa kuin asuinpaikkansa tuomioistuimessa, mistä aiheutuu ajanhukkaa. Tällä muulla tuomioistuimella ei myöskään ole käytettävissään merkityksellisiä seikkoja, jotka koskevat velkojan paikallista taloudellista tilannetta hänen tarpeidensa määrittämiseksi ja velallisen maksukykyä.
- 17 Kansallinen tuomioistuin mainitsee myös pääasian asianosaisten tahdon siitä, että pääasian kantajan asuinpaikan tuomioistuin eli Amtsgericht Kehl todettaisiin toimivaltaiseksi joko oikeuspaikan valinnan tai vastaajan saapuville tulon perusteella.
- 18 Näissä olosuhteissa Amtsgericht Karlsruhe päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:
- ”Onko asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan a ja b alakohdan mukaista, että AUG:n 28 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että silloin, jos asianosaisten asuinpaikka ei ole Saksassa, asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan a ja b alakohdan mukaan yksinomaisesti toimivaltainen tuomioistuin elatusvelvoitteita koskevien kanteiden osalta on sen Oberlandesgerichtin, jonka toimivalta-alueella vastaajan tai velkojan asuinpaikka on, sijaintipaikassa toimivaltainen Amtsgericht?”
- 19 Unionin tuomioistuimen presidentin 25.7.2013 tekemällä päätöksellä asiat C-400/13 ja C-408/13 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 20 Tämän tuomion 17 kohdassa esitettyjen seikkojen valossa Amtsgericht Karlsruhe toteaa, että Saksan laki saattaa olla ristiriidassa asetuksen N:o 4/2009 4 ja 5 artiklan kanssa. Kuten komissio on esittänyt, on kuitenkin huomattava, että mainittu tuomioistuin on esittänyt unionin tuomioistuimelle kysymyksiä ainoastaan kyseisen asetuksen 3 artiklan ulottuvuudesta.
- 21 On myös huomattava, että ennakkoratkaisupyynnöistä ilmenee selvästi, että pääasioiden oikeudenkäynnit koskevat ainoastaan tilannetta, jossa elatusvelkoja on haastanut velallisen ensin mainitun asuinpaikan tuomioistuimeen. Näin ollen esitettyihin kysymyksiin on vastattava ainoastaan asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdan osalta.
- 22 Kansalliset tuomioistuimet pyrkivät esittämillään kysymyksillä selvittämään, onko asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohtaa tulkittava siten, että se on esteenä pääasioissa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla keskitetään rajat ylittäviä elatusvelvoitteita koskeva toimivalta muutoksenhakutuomioistuimen sijaintipaikassa toimivaltaiseen ensimmäisen asteen tuomioistuimeen.
- 23 Heti alkuun on täsmennettävä – kuten julkisasiamies huomauttaa ratkaisuehdotuksensa 33 kohdassa –, että sikäli kuin asetuksen N:o 4/2009 toimivaltasääntöjä koskevilla säännöksillä on korvattu asetuksen N:o 44/2001 säännökset, unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, joka koskee elatusvelvoitteeseen liittyvää toimivaltaa koskevia määräyksiä tai säännöksiä, jotka sisältyvät tuomioistuimen toimivallasta

sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehtyyn yleissopimukseen (EYVL 1972, L 299, s. 32; jäljempänä Brysselin yleissopimus) tai asetukseen N:o 44/2001, joka on Brysselin yleissopimuksen seuraaja, on edelleen merkityksellistä asetuksen N:o 4/2009 vastaavien säännösten arvioimiseksi.

- 24 Niin ikään on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimivaltasääntöjä koskevia säännöksiä on tulkittava itsenäisesti käyttäen perustana kyseisen asetuksen tavoitteita ja järjestelmää sekä niitä yleisiä periaatteita, jotka ilmenevät kansallisten oikeusjärjestysten muodostamasta kokonaisuudesta (ks. analogisesti tuomio *Cartier parfums-lunettes* ja *Axa Corporate Solutions assurances*, C-1/13, EU:C:2014:109, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 25 Tässä tilanteessa asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdasta on tulkittava säännöksen päämäärän, sanamuodon ja sen järjestelmän, jonka osa se on, valossa.
- 26 Ensinnäkin asetuksen N:o 4/2009 45 perustelukappaleesta ilmenee, että asetuksella pyritään sellaisten toimenpiteiden toteuttamiseen, jotka mahdollistavat elatussaatavien tehokkaan perinnän rajat ylittävissä tilanteissa ja siten helpottavat henkilöiden vapaata liikkuvuutta Euroopan unionissa. Asetuksen yhdeksännen perustelukappaleen mukaan elatusvelkojan olisi pystyttävä saamaan jäsenvaltiossa vaivattomasti päätös, joka on ilman eri toimenpiteitä täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa ilman minkäänlaisia muita muodollisuuksia.
- 27 Toiseksi saman asetuksen 15 perustelukappaleesta todetaan, että asetuksesta N:o 44/2001 johtuvia toimivaltasääntöjä on mukautettava, jotta voidaan suojata elatusvelkojen edut ja edistää hyvää oikeudenkäyttöä Euroopan unionissa.
- 28 Unionin tuomioistuin on jo täsmentänyt Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdan yhteydessä elatusvelkoja koskevia rajat ylittäviä oikeudenkäyntejä koskevista toimivaltasäännöistä, että elatusvelvoitteita koskevia toimivaltasääntöjä koskevan poikkeuksen tarkoituksena on antaa erityissuojaa elatusvelkojalle, jota pidetään tällaisen oikeudenkäynnin heikompana osapuolena (ks. vastaavasti tuomio *Farrell*, C-295/95, EU:C:1997:168, 19 kohta ja tuomio *Blijdenstein*, C-433/01, EU:C:2004:21, 29 ja 30 kohta). Asetuksessa N:o 4/2009 säädetyillä toimivaltasäännöillä pyritään edellä mainitun 5 artiklan 2 kohdan toimivaltasääntöjen tavoin takaamaan velkojan ja toimivaltaisen tuomioistuimen läheisyys, kuten julkisasiamies huomauttaa ratkaisuehdotuksensa 49 kohdassa.
- 29 On myös korostettava, että hyvää oikeudenkäyttöä koskevaa tavoitetta ei pidä tulkita pelkästään tuomioistuinoorganisaation optimoinnin kannalta vaan – kuten julkisasiamies huomauttaa ratkaisuehdotuksensa 69 kohdassa – myös siten, että otetaan huomioon asianosaisten eli sekä kantajan että vastaajan intressit, ja näillä on oltava mahdollisuus saada asia helposti tuomioistuimen käsiteltäväksi ja ennakoida toimivaltasääntöjä.
- 30 Asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdassa säädetään kriteereistä, joilla voidaan määrittää tuomioistuin, joka on toimivaltainen ratkaisemaan elatusvelvoitteita koskevat rajat ylittävät riidat, ja tämä tuomioistuin on ”vastaajan asuinpaikan tuomioistuin”. Tällä säännöksellä, jolla määritetään sekä kansainvälinen että alueellinen toimivalta, pyritään yhdenmukaistamaan tuomioistuinten toimivaltaa koskevat säännöt (ks. vastaavasti tuomio *Color Drack*, C-386/05, EU:C:2007:262, 30 kohta).
- 31 Unionin tuomioistuimelle esittämissään kirjallisissa huomautuksissa Saksan hallitus ja komissio korostavat, että vaikka asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdassa määritetään tuomioistuin, jolla on kansainvälinen ja alueellinen toimivalta ratkaista elatusvelvoitteita koskevat rajat ylittävät riidat, yksinomaan jäsenvaltioiden tehtävänä on tuomioistuinoorganisaationsa osalta yksilöidä tuomioistuin, joka on konkreettisesti toimivaltainen ratkaisemaan tällaiset riidat, ja määrittää asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdassa tarkoitetun vastaajan asuinpaikan tuomioistuinten toimivalta-alueet.

- 32 Tämän suhteen on todettava, että vaikka tuomioistuinten toimivaltaa koskevia sääntöjä on yhdenmukaistettu määrittelemällä yhteiset liitântäperusteet, toimivaltaisen tuomioistuimen määrittäminen kuuluu edelleen jäsenvaltioiden toimivaltaan (ks. vastaavasti tuomio *Mulox IBC*, C-125/92, EU:C:1993:306, 25 kohta ja tuomio *GIE Groupe Concorde ym.*, C-440/97, EU:C:1999:456, 31 kohta), kunhan tätä koskevalla kansallisella lainsäädännöllä ei vaaranneta asetuksen N:o 4/2009 tavoitteita tai estetä sen tehokasta vaikutusta (ks. vastaavasti mm. tuomio *Zuid-Chemie*, C-189/08, EU:C:2009:475, 30 kohta ja analogisesti tuomio *C.*, C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, 79 kohta).
- 33 Käsiteltävässä asiassa on ensimmäiseksi tutkittava, johtaako pääasioissa kyseessä olevan kaltainen toimivallan keskittäminen elatusapuasioissa siihen, että kyseessä olevassa valtiossa asuvat henkilöt menettävät heille asetuksella N:o 4/2009 annetun mahdollisuuden panna menettely vireille asuinpaikkansa toimivaltaisessa tuomioistuimessa.
- 34 Kuten tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehtyä yleissopimusta koskevan *Jenardin* selvityksen (EYVL 1979, C 59, s. 1) 25 sivulla täsmennetään, ”elatusapuvélkojan kotipaikan tuomioistuin voi parhaiten todeta, onko velkoja elatusavun tarpeessa, ja määrittää tarpeen laajuuden”.
- 35 On syytä täsmentää, että tämän tuomion 28 ja 29 kohdassa mainittujen tavoitteiden täytäntöönpano ei merkitse sitä, että jäsenvaltioiden on perustettava toimivaltaisia tuomioistuinta kaikkialle.
- 36 Sen sijaan on tärkeää, että elatusvelvoitteita ratkaisemaan osoitetuista tuomioistuinta toimivaltainen on se, jolla on erityisen läheinen yhteys siihen paikkaan, jossa elatusvelkojan asuinpaikka on.
- 37 Komissio korostaa tältä osin, että asetuksella N:o 4/2009 rajoitetaan jäsenvaltioiden vapautta määrittää toimivaltainen tuomioistuin siten, että kyse on oltava velkojen asuinpaikkaan liittyvästä alueellisesta toimivallasta. Täten kyseisen jäsenvaltion on nimettävä toimivaltainen tuomioistuin oman tuomioistuinorganisaationsa puitteissa siten, että nimeäminen perustuu kyseisen tuomioistuimen ja velkojan asuinpaikan väliseen kohtuulliseen yhteyteen.
- 38 Käsiteltävässä asiassa AUG:n 28 §:ssä olevan säännön nojalla toimivaltainen tuomioistuin on *Amtsgericht*, joka on toimivaltainen sen *Oberlandesgerichtin* sijaintipaikassa, joka on alueellisesti toimivaltainen ja johon velkojan olisi tehtävä mahdollinen valituksensa.
- 39 Näin ollen edellä mainitulla säännöksellä, jossa nimetään asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdassa tarkoitetuksi velkojan asuinpaikan tuomioistuinta tuomioistuin, jonka toimivalta-alue ei välttämättä vastaa sen tuomioistuimen toimivalta-aluea, joka on toimivaltainen ratkaisemaan valtionsisäiset riidat, joilla on sama kohde, ei välttämättä myötävaikuteta läheisyyttä koskevan tavoitteen toteutumiseen.
- 40 Vaikka toimivaltaisen tuomioistuimen ja elatusvelkojan välinen läheisyys kuuluukin asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdalla tavoiteltuihin tavoitteisiin, se ei kuitenkaan ole – kuten tämän tuomion 26–29 kohdassa muistutetaan – tämän asetuksen ainoa tavoite.
- 41 Näin ollen toiseksi on tutkittava, voidaanko pääasioissa kyseessä olevan kaltaisella kansallisella säännöstöllä vaarantaa asetuksen N:o 4/2009 tavoite, joka on kansainvälisten elatussaatavien perinnän helpottaminen mahdollisimman suuressa määrin, koska tällainen säännöstö johtaisi raskaampaan menettelyyn aiheuttamalla asianosaisille ajanhukkaa, jota ei voida pitää merkityksettömänä.
- 42 Saksan hallitus ja komissio väittävät, että pääasioissa kyseessä olevan kaltainen tuomioistuinten toimivallan keskittäminen elatusvelvoitteita koskevissa asioissa vaikuttaa myönteisesti oikeudenkäyttöön, sillä se mahdollistaa asioiden käsittelyn erikoistuneessa tuomioistuimessa eli tuomioistuimessa, jolla on enemmän asiantuntemusta tämäntyyppisissä riita-asioissa, jotka mainittujen osapuolten mukaan ovat usein tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen osalta erittäin moniulotteisia.

- 43 Tästä on huomattava yhtäältä, että vaikka elatusvelvoitteiden suhteen toimivaltaisten tuomioistuinten maantieteellisten toimivalta-alueiden välinen ero merkitsee sitä, että rajat ylittävissä riidoissa elatusvelkoja voi tietyissä tapauksissa joutua matkustamaan kauemmas, tällainen oletama ei välttämättä toteudu. Asian saattaminen vireille tuomioistuimessa ei merkitse sitä, että asianosaiset tulevat paikalle järjestelmällisesti kaikkiin menettelyn vaiheisiin. Näin ollen, kuten asetuksen N:o 4/2009 23 perustelukappaleessa täsmennetään, mainitussa asetuksessa säänneltyihin menettelyihin liittyvien kustannusten rajoittamiseksi olisi aiheellista hyödyntää mahdollisuuksien mukaan uusinta viestintätekniikkaa erityisesti osapuolten kuulemisen yhteydessä, koska näillä menettelyllisillä toimilla voidaan välttää se, että osapuolet joutuvat matkustamaan.
- 44 Toisaalta pääasioissa kyseessä olevan kaltaisella toimivaltasäännöllä voidaan samanaikaisesti sekä täyttää tämän tuomion 26–29 kohdassa mainitut edellytykset – eli sillä toteutetaan toimenpiteet, joilla voidaan varmistua elatusvelkojen tehokkaasta perimisestä rajat ylittävissä tilanteissa – että suojata elatusvelkojen edut ja edistää hyvää oikeudenkäyttöä.
- 45 Pääasioissa kyseessä olevan kaltaisen toimivallan keskittäminen myötävaikuttaa sellaisen erityisosaamisen syntymiseen, jolla voidaan parantaa elatusvelkojen perimisen tehokkuutta ja taataan samalla hyvä oikeudenkäyttö ja toimitaan riidan osapuolten etujen mukaisesti.
- 46 Ei kuitenkaan ole mahdotonta, että tällaisella toimivallan keskittämisellä rajoitetaan elatusvelkojen tosiasiallisen perimisen tehokkuutta rajat ylittävissä tilanteissa, mikä edellyttää kansallisten tuomioistuinten tutkivan konkreettisesti kyseisessä jäsenvaltiossa vallitsevan tilanteen.
- 47 Edellä esitetyn johdosta asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä pääasioissa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jolla keskitetään rajat ylittäviä elatusvelvoitteita koskeva toimivalta muutoksenhakutuomioistuimen sijaintipaikassa toimivaltaiseen ensimmäisen asteen tuomioistuimeen, paitsi jos tällä säännöllä myötävaikutetaan hyvää oikeudenkäyttöä koskevan tavoitteen toteutumiseen ja suojellaan elatusvelkojen etuja ja edistetään samalla elatusvelkojen tehokasta perimistä, mistä varmistuminen on kuitenkin kansallisten tuomioistuinten tehtävänä.

Oikeudenkäyntikulut

- 48 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisissa tuomioistuimissa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisten tuomioistuinten asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin pääasioiden asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

Toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 3 artiklan b alakohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä pääasioissa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jolla keskitetään rajat ylittäviä elatusvelvoitteita koskeva toimivalta muutoksenhakutuomioistuimen sijaintipaikassa toimivaltaiseen ensimmäisen asteen tuomioistuimeen, paitsi jos tällä säännöllä myötävaikutetaan hyvää oikeudenkäyttöä koskevan tavoitteen toteutumiseen ja suojellaan elatusvelkojen etuja ja edistetään samalla elatusvelkojen tehokasta perimistä, mistä varmistuminen on kuitenkin kansallisten tuomioistuinten tehtävänä.

Allekirjoitukset